

HRVATSKI

glasnik

Godina XV., broj 28.

14. srpnja 2005.

cijena 80 Ft

U TABORU...

IZ SADRŽAJA:

„Događaji tjedna” str. 2. – Najnoviji zakonski akti str. 3. – O planovima baćinske hrvatske samouprave str. 4. – „Učitelji trebaju biti svjetiljke” str. 5. – Planovi HDS-a i santovačke škole o izgradnji učeničkog doma str. 6.-7. – Panonski ljetopis 2005. str. 8. – Hrvatska drama na mađarskom jeziku str. 9. – Našice gostovale u Šopronu str. 10. – „Nova zora” u Birjanu str. 11. – Druženje i suradnja ne poznaju granice str. 12. – Zapjevane Četarke u Slavonskom Brodu str. 13. – Bizonjsko hrvatsko društvo – 15 ljet str. 14. – Dan Fićehaza str. 15.

ZAGREB – Na Plitvicama je 8. srpnja 2005. održano 4. zasjedanje Mješovitog odbora za suradnju između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske. Izaslanstva sastavljena od predstavnika resornih ministarstava predvodili su državni tajnik za politička pitanja u Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija Hido Bišćević i državni tajnik za politička pitanja u Ministarstvu vanjskih poslova Republike Mađarske András Bársony.

Državni tajnici Bišćević i Bársony su potvrdili odlične bilateralne odnose dviju država, koji se ostvaruju u duhu otvorenosti i obostranog povjerenja. Državni tajnik Bišćević zahvalio je mađarskom državnom tajniku Bársonyju na sveukupnoj pomoći i podršci koju Mađarska pruža Hrvatskoj u njezinom nastojanju u pravcu daljnjeg približavanja euroatlantskim integracijama.

Hrvatska i mađarska strana su Zapisnikom utvrdile da će se suradnja odvijati u područjima prometne infrastrukture, ugljikovodika i električne energije, industrijskih kontakata, turizma, znanosti, obrazovanja i kulture, zaštite okoliša i prirode, Mađarsko-hrvatskog EU akcijskog programa i bilateralnih ugovora.

Kao projekti od važnog značenja naglašeni su: izgradnja mosta preko Mure; osiguranje materijalnog pokrića za objavljivanje novog hrvatsko-mađarskog i mađarsko-hrvatskog rječnika; organiziranje mađarskog stručno-jezičnog osposobljavanja na Osječkom sveučilištu; proširenju suradnje u području zaštite okoliša i prirode i početak pregovora za potpisivanje bilateralnog Ugovora o osiguranju vidljivosti zajedničke državne granice.

Na zasjedanju je potpisan i Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Mađarske o uspostavi zajedničkog graničnog prijelaza Goričan-Letenye II. za kontrolu graničnog prometa osoba na zajedničkom mjestu na autocesti. To je prvi međunarodni ugovor takve vrste potpisan od strane Republike Hrvatske s jednom državom članicom Europske unije.

SANTOVO – U organizaciji KUD „Tanac“ u Santovu se od 24. do 30. srpnja održava plesni tabor u kojem će s djecom raditi istaknuti glazbeni i plesni pedagozi. U tabor se mogu prijaviti djeca od 6 do 18 godina.

Podrobnije po datke možete potražiti na www.tanac.hu a cijena boravka u taboru je 16 tisuća forinti.

„Događaji tjedna“

Prošli tjedan obilježio je događaj koji je još jednom upozorio sve nas na krhki pojam sigurnosti i na relativnost mira svjetskoga poretka. Upravo za vrijeme sastanka osmero šefova država najmoćnijih zemalja svijeta skupine G8, u Londonu u podzemnoj željeznici teroristi skupine Alkaida pokazali su još jedanput kako se i najjače protuterističke sigurnosne mjere mogu probiti. Mnogi se pitaju tko je u pravu, a tko u krivu. Tko je žrtva, a tko napadač? Koji su razlozi tih učestalih i krvavih pokolja nevinih i nedužnih građana koje napad zateče na ulici, u podzemnoj željeznici, u dizalu, na šetnji... Jedna strana u funkciji propagiranja svjetskog mira i demokracije bori se za naftom bogata područja. Druga terorom odgovara na kolonijalne pohode trećeg tisućljeća ne birajući pritom ni sredstva ni žrtve. Ne mogu oni biti takmaci moćne vojne sile, stoga pronalaze nove načine ratovanja kojima maksimalno zastrašuju te unose nemir i strah, nesigurnost, ograničavajući slobodu kretanja, zapadnu „demokraciju“ i živote svih nas. Jer prošlotjednog četvrtka ili 2001., 2004. godine mogli smo se baš mi ili naše dijete zateći u Londonu, Madridu i New Yorku.

U petak su se na stominutnom razgovoru našli sadašnji i bivši premijer mađarske Vlade, pozicija i opozicija. Analitičari kažu kako je unatoč svim svojim manama bio to jedan od prvih ozbiljnih i utemeljenih razgovora bez suvišnih prepucavanja, na kojem nijedna strana nije odustajala od svojih stajališta niti rekla mnogo novoga. Izbori su već polako na vratima, osjećaju to i jedni i drugi, a nama na to skreću pozornost pisma vodećih političkih opcija i telefonske poruke.

Hrvati u Mađarskoj mogu biti zadovoljni, jer smo prošli tjedan postali bogatiji za domalo 50

milijuna forinti koje smo dobili od Vladinog ureda za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj za svoje institucije, Kulturno-prosvjetni centar i odmaralište Hrvata iz Mađarske u Vlačićima, Santovačku školu, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj i za Internet radio Croatica.

Hrvati su potkraj tjedna, unatoč kiši, slavili svoj folklor od Koljnofa do Kašada. Veliko tamburaško slavlje u Koljnofu okupilo je mnoštvo gradišćanskih tamburaša svih dobi koji su se u posljednjih 30-ak godina prihvatili sviranja tambure i postali njezini zaljubljenici. U Kašadu se ponovno „Zajedno za jedno“ veselilo tristotinjak folkloriša. Kašadsko slavlje nastavlja tradiciju predstavljanja hrvatskog folkloru i običaja. Veliku priredbu na svoja leđa hrabro je stavio KUD „Dola“, mjesna i hrvatska samouprava. U serdahelskoj crkvi se krizmalo 20-ak krizmanika, a nakon papinske i mađarske himne stidljivo je otpjevana i „Bud' zdrava, dična Marija“. Nezaboravna bajska riba kuhana je u preko dvije tisuća kotlića. Ni kiša nije mogla pokvariti izvrsnu juhu s obala Šugavice, a kažu kako je vatromet bio nezaboravan. Čitam kako je potrebna sveobuhvatna akcija u borbi protiv ambrozije jer ublažavanje alergijskih simptoma kod milijunske vojske bolesnika zdravstvo stoji novca i novca. Simptome možemo ublažiti i ako posjetimo kristalno čisto Jadransko more i njegovu obalu za što se polako spremamo svi mi koji to do danas nismo učinili, jer ono nam je najbliže, a statistički pokazatelji pokazuju i najisplativije. Možda na njegovim obalama na trenutak zaboravimo na strahove i terorističke akcije, što je teško zamislivo jer oni nas, izgleda, prate u stopu.

Branka Pavić Blažetin

Stisak ruke i zadovoljan osmije nakon potpisivanja ugovora između Ureda za nacionalne i etničke manjine i Hrvatske državne samouprave

Odbor za pravna
pitanja HDS-a

Pitali smo Jožu Takača

Najnoviji zakonski akti

Uoči sjednice Odbora za pravna pitanja, 1. srpnja, pitali smo predsjednika Jožu Takača o čemu će biti riječi?

– Ponajprije ćemo raspravljati o izmjenama i dopunama novog Zakona o manjinama. Kao što je poznato, predsjednik Republike Mađarske dr. Ferenc Mádl od Ustavnoga suda zatražio je naknadnu provjeru toga Zakona, dakle treba pričekati. Ako novi Zakon stupi na snagu, manjinski samoupravni izbori trebat će se odvijati prema zakonskim propisima. To će zapravo biti glavni dnevni red našeg odbora. Proučio sam zakonske odredbe, a sad bismo skupa još jednom razmotrili glavninu sadržaja i dogovorili se o njegovu jednostavnijem sažetku, što kanimo dostaviti svim našim samoupravama. Naime, pravne uredbe mogu se i na više načina tumačiti.

Što biste nam mogli reći o samome Zakonu?

– Ukratko rečeno, nismo očekivali to. Nije postignut onaj učinak što je većina državnih manjinskih samouprava s pravom očekivala.

Zar opet „o nama, bez nas“?

– Ne bih baš tako rekao jer su i nas angažirali. Premda smatram da je to postalo već političko pitanje. Nije li možda posrijedi manjinski lobi? Jednosmisleno proizlazi da je prijašnja velika promjena bila upravo u pogledu poimeničnog izbornog popisa. To zapravo sadrži i današnji zakon, ali je on usmjeren samo na mjesne izbore. U mjestima dakle i nadalje prevladava poimenični sustav, što znači da treba izabrati mjesne i manjinske samouprave, ali na većinskim samoupravnim izborima se ne možemo krenuti kao manjinski kandidati, ni za načelnika ni za manjinskog zastupnika. I prema meni je logično jer za kandidate manjinskih zastupnika ima prava glasovati samo pripadnik manjine. Dakle, u svakom naselju bit će posebna manjinska i većinska samouprava. U tome je ta velika promjena. Svaka će se samouprava sastojati od pet članova, osoba.

U čemu se pokazuje problem?

– Bez ikakvih osporavanja, obranom podataka o izbornim popisima, oni će se tako i ostvariti. Ali, primjerice radi, u pogledu teritorijalnih ili državnih samouprava,

zakon propisuje da se izabrati može samo ono pravno lice koje je već izabrano za manjinskog zastupnika. To bi bio „elektor“. Naime, okružni pa i zemaljski izbori održat će se nakon većinskih izbora dogođine u ožujku, što bi značilo da će se već tada znati gdje postoje manjinske samouprave. Dakle, za dano izborno tijelo i nadalje će moći glasovati po pet osoba odnosno „elektora“, a ne neposredno građani birači, kako smo mi to željeli i očekivali. Neće biti masovnih sletova „elektora“, nego će svatko glasovati u svojim sredinama.

Zašto će to za nas biti dobro?

– To će odgovarati samo većim gradovima u kojima stanuju i naši Hrvati. Ne isključujem ovdje činjenicu da će prosjek naših samouprava u tim gradovima ostati na sadašnjoj razini. Još jednom podvlačim da Zakon nije sačinjen bez nas, ali objelodanjeni Zakon nije onaj nacrt što ga je Vlada podnijela. Dobro smo znali da su zamisli oporbe druge, ali mogu pretpostaviti da su se i promjene poklapale baš zbog njezinih interesa. Glede velikih promjena treba reći: dosta je da se u državi, u našem slučaju, izglasuje četiri samouprave, a da se županijske samouprave mogu birati samo ako dana manjina ima najmanje deset svojih samouprava. O tome do sada nije bilo riječi. Tijekom pregovora i rasprava bilo je riječi o pet samouprava, a sad je u Zakonu zacrtano dvostruko. Za to nisu tražili naše mišljenje. Promatrajući s gledišta dosadašnjih pregovora nacrt Zakona o manjinama, ovaj novi za sve manjine sasna je drugi nego što je očekivano.

Hvala na razgovoru.

M. Dekić

Edita Horvat-Pauković nova ravnateljica petroviske Dvojezične škole

Kako smo o tom jur većputi pisali, dosadašnja ravnateljica Dvojezične škole u Petrovom Selu *Jutka Handler* vrijeda će stupiti u mirovinu, zato se je nedavno ispisalo naticanje za funkciju ravnatelja te ustanove. Za ovu peljajuću i odgovornu poziciju kandidirala se je samo jedna osoba, i to *Edita Horvat-Pauković*, ka je jur 18 ljet dugo zaposlena u ovoj školi kot učiteljica hrvatskoga jezika i pred kratkim je zbogomdala kot razrednica svojim učenicom 8. razreda. Zastupništvo samouprave Petrovoga Sela tako nije imalo prošli tajedan pretešku zadaću i jednoglasno je odobrilo da od novoga školskoga ljeta jedinu dvojezičnu školu u Gradišću pelja Edita Horvat-Pauković, rodome iz Gornjega Četara. S tim će ona biti i najmladja osnovnoškolska direktorica u našoj regiji. Dugoljetošnja pedagoginja maturirala je u samboteljskoj gimnaziji, a diplomirala je u Pečuhu iz hrvatskosrpskoga i ruskoga jezika. U medjuvrimentu je stekla diplomu školnikovice za niže razrede ter završila je i studij kot voditeljica odgojne i obrazovne institucije. U maju je po drugi put odabrana na tri ljeti za savjetnicu hrvatskoga jezika u Gradišću prik samboteljskoga Pedagoškoga instituta, a polag toga mnogo ljet koordinira i hospitiranje samboteljskih studentov hrvatskoga jezika i književnosti. Jako je angažirana i u društvenom žitku: jači u ženskom korusu Ljubičica, član je seoske organizacije Črljenoga križa, a treće ljetome vrši dužnost potpredsjednice petroviske Hrvatske manjinske samouprave. Do pripravljanja za novu obavezu ima još skoro dva misece, a donidob sudjeluje na ljetnom jezičnom seminaru u Hrvatskoj i pod nje organizacijom će se odvijati i četvrti Gradišćanski čitalački tabor u Gornjem Četaru.

O planovima baćinske hrvatske samouprave

Hrvatska manjinska samouprava u Baćinu od svoga osnutka najviše pozornosti posvećuje kulturnim sadržajima, kojima doprinosi očuvanju nacionalne svijesti i materinske riječi, te njegovanju hrvatske kulture i svojim običajima.

Kako nam reče predsjednik *Franjo Anišić*, zamisli i planova ima podosta, no njihovo ostvarenje umnogome ovisi o novčanim mogućnostima. Hrvatska samouprava u Baćinu još je u veljači donijela odluku o proračunu i planu rada za ovu godinu. Prema njegovim riječima, hrvatska samouprava planirala je tri velike priredbe. Jedna od njih bilo je tradicionalno Racko prelo, koje je bilo vrlo uspješno i posjećeno, a ubuduće se predviđa da se ono po ustaljenom redu svake godine priređuje druge subote u veljači. Sljedeća velika manifestacija bila je tradicionalni Dan sela – Ivanjdan. Treća važnija priredba pak bit će Hrvatski dan, a tu već tradicionalnu priredbu hrvatska će samouprava podupirati sa 70 i seoska s 30 tisuća forinta. Budući da se radi o školskoj djeci koja uče hrvatski jezik, on se priređuje u organizaciji škole, koja je za tu priredbu tražila novčana sredstva putem natječaja. Ovih dana sastavljaju natječaje, koje će među ostalima predati za organiziranje prela 2006., za hodočašće, za župno proštenje na Malu Gospu, za Hrvatski dan, te za ljetni izlet hrvatskih učenika u Hrvatsku, za što su odvojili ozbiljnu svotu, a namjeravaju povesti dio učenika koji uče hrvatski, plešu u dječjoj skupini, odnosno sviraju tambure. Najvjerojatnije to će biti između 25. kolovoza i 2. rujna.

Premda za sve navedene priredbe nemaju dovoljno sredstava, nadaju se da će dobar dio sredstava osvojiti putem raznih državnih i županijskih natječaja.

„Vjerujem da su nam planovi i ciljevi dobri i plemeniti, a oni se mogu ostvariti zahvaljujući tome što imamo Hrvatsku manjinsku samoupravu. Na tome ćemo raditi i ubuduće kako bi ljudi bili ponosni na svoje korijene, u nadi da će u Baćinu napokon zavladati sloga i zajedništvo, a ne razmirica” – dodaje *Franjo Anišić*.

S Udrugom velikih obitelji i s Pjevačkim zborom Gyertyaláng obilježili Majčin dan, kojom su prigodom nastupili hrvatska dječja plesna skupina i tamburaši. „I na taj način želimo pokazati da se u Baćinu može zajedno, samo trebaju ljudi koji će na tome poraditi. Priredbu je simbolično podupirala i mjesna samouprava, kako bi djeca mogla

Baćinski folklorashi

okupljene majke proslaviti strukom cvijeta, a sudionike podariti skromnim poklonima. Nedavno smo boravili u prijateljskome naselju u Hrvatskoj, a naše smo prijatelje iz Baćine primiti na Dan sela. Za djecu iz Hrvatske predviđamo i dvodnevni izlet u Budimpeštu.”

Kako doznajemo, seoska im samouprava ne daje neposrednu novčanu potporu, ali podupire njihove programe i hrvatske udruge. Tako su dobili skromnu potporu za Racko prelo, a podupire se i rad dječjih plesnih skupina te omladinskoga folklornog društva Vodenica. Budući da u Baćinu ima više društava, potaknuto je da se ona okupe u okviru jedne zajedničke udruge jer – kako ističe gosp. Anišić – kao što znamo, bez sudske registracije se ne može tražiti potpora na pojedinim natječajima.

Iako je postignut napredak i u suradnji na polju školstva, ako ne drugo, ono u stavovima i odnosima dviju samouprava, na žalost nisu ispunjena očekivanja hrvatske samouprave. Prije dva mjeseca i više, u skladu sa zakonskim odredbama, a u suradnji seoske i Hrvatske manjinske samouprave, roditeljima su dostavljeni anketni listići kako bi se izjasnili o upisu djece na hrvatski jezik. Na žalost prema pristiglim

prijavama za iduću školsku godinu bit će manje upisanih učenika, što se prije svega može „zahvaliti” odnosom seoske samouprave otprije dvije godine prema tome pitanju. Iako je prema preporukama Jenőa Kaltenbacha, parlamentarnog ombudsmana za manjine, da se ukinu nezakonite odluke mjesne samouprave, koja je djelomično priznala učinjene propuste, došlo do izvjesne suglasnosti između seoske i Hrvatske manjinske samouprave, broj upisanih je manji nego lani. Za razliku od prošle godine, kada je bilo tridesetak upisanih učenika, hrvatski je zatražilo samo 25 učenika, a hrvatski odgoj u vrtiću samo četiri roditelja. Smatraju da je moralna šteta koja je učinjena hrvatskoj zajednici očito ostavila dubok trag u roditeljima. Na žalost, kako je poznato, u osnivačkoj povelji vrtića odgoj na hrvatskom jeziku nije niti naznačen, što je ozbiljan problem. Unatoč tome hrvatska se samouprava nada da će se naći rješenje. Najvažnije je da roditelji shvate važnost odgoja i nastave hrvatskog jezika za budućnost i u što većem broju prijave svoju djecu na hrvatski jezik. Na tome će ustrajati koristeći se svim zakonitim sredstvima zajamčenim zakonom o pravima nacionalnih i etničkih manjina.

Intervju

„Učitelji trebaju biti svjetiljke“

Priznanje za mene znači 27 godina rada, tijekom kojeg je bilo dobrih pa i težih razdoblja. Zahvaljujem svojoj pokojnoj mami koja me je uvijek podupirala i „prepovedala“ mi na našem lijepom kajkavskom govoru; svom tati koji kad sam se žalila, uvijek je rekao: „Kćeri moja, učitelji trebaju biti svjetiljke koje pokazuju pravilan put“.

Razgovor vodila: Bernadeta Blažetin

Jelica Mihović Adam, učiteljica serdahelske Hrvatske osnovne škole Katarine Zrinski, dobitnica je pedagoškog odličja HDS-a u 2005. g. za doprinos u razvijanju hrvatskoga školstva u Mađarskoj.

Jelena Mihović Adam rođena je u Kaniži. Kći je hrvatskih roditelja iz Serdahela. Osnovnu je školu završila u Serdahelu, a klasičnu gimnaziju u Letinji. Diplomirala je 1978. g. na Visokoj pedagoškoj školi u Pečuhu hrvatski i ruski jezik, a poslije na prekvalifikaciji završila je i njemački jezik.

Prvo radno mjesto joj je bilo u serdahelskoj okružnoj školi, stoga je predavala jezike u Pustari, Mlinarcima i Sumartonu. Majka je dvoje djece, sin Blaž diplomirani je inženjer elektrotehnike, a kći Marina sada je maturirala u budimpeštanskoj Hrvatskoj gimnaziji. Živi s obitelji u Serdahelu, gdje podučava hrvatski i njemački jezik, a ujedno je i razrednica.

Jelena Mihović Adam među svojim učenicima na oproštajnoj svečanosti

Zašto si postala učiteljicom?

– Od svojih roditelja naslijedila sam marljivost, uvijek sam voljela učiti, čitati, zanimali su me jezici, povijest naroda i velikana. Moja mama nikad nije imala mogućnosti da uči, pa sam uvijek osjećala da je učenje za mene prilika. Često se sjetim da je ona kopala kukuruz na toj zemlji gdje je danas škola. Kada sam se javila u gimnaziju, još nisam mislila da ću postati učiteljicom. Nakon mature htjela sam učiti jezike. Najviše su me privlačili slavenski jezici. Hrvatski jezik za mene je vazda bio prvi jezik, ljubljeni, i zbog toga sam ga izabrala, a ruski sam također voljela. Nakon diplome nudilo mi se mjesto u rodnome selu i započela sam raditi. Jednostavno sam zavoljela to zvanje. Imala sam dobre kolege i kolegice, a među djecom se osjećam slobodnom, zaboravim sve svoje probleme i tada postoje samo oni. Djeca su uvijek zahvalna ako im nešto nudimo.

Ti si i mom sinu bila učiteljica hrvatskog jezika i preko njega sam primijetila da tebi nije bilo važno samo da im naučiš jezik, nego da im pokažeš njegove vrijednosti, da postanu svjesni da je to dio njih.

– Uvijek sam smatrala da osim što djeca nauče jezik svojih predaka, trebamo im pružiti mogućnost da se u njih usadi klica hrvatskog identiteta. Kod onih koji su otvoreni, ta „klica“ će istjerati i kad odrastu, osjećat će potrebu njegova očuvanja. Djecu zanimaju nekadašnje stvari, pogotovo ono što su doživjeli njihovi roditelji. Uvijek sam im obraćala pažnju na upoznavanje prošlosti njihovih predaka, običaja, da sve to zavole i da se vežu uz to.

Ni ja nikada neću zaboraviti da sam se u školi dopisivala s prijateljicama iz Hrvatske. Kada su u gimnaziju došli gosti iz Čakovca, i ja sam mogla s njima razgovarati. To doživljujem i danas kao nastavnica, ali sada već sa svojim učenicima kojima pokušam taj osjećaj predati prilikom narodnosnih susreta, međunarodnih likovnih radionica u Bjelovaru ili na izletima po Hrvatskoj. Vrlo volim čitati na hrvatskom jeziku knjige, časopise, naš tjednik, puno gledam i hrvatsku televiziju i tu naviku nastojim predati i djeci, i katkad im uspijem privući pažnju, a nekad ne.

Na što si najviše ponosna u životu i s kakvim si osjećajima primila odličje?

– Ponosna sam na svoju djecu, na svoju obitelj, na moje bivše učenike kad me nadmaše u znanju, kad podučavam djecu mojih bivših nastavnika.

Priznanje za mene znači 27 godina rada, tijekom kojeg je bilo dobrih pa i težih razdoblja. Zahvaljujem svojoj pokojnoj mami koja me je uvijek podupirala i „prepovedala“ mi na našem lijepom kajkavskom govoru; svom tati koji kad sam se žalila, uvijek je rekao: „Kćeri moja, učitelji trebaju biti svjetiljke koje pokazuju pravilan put“. Zahvalna sam mojim bivšim nastavnicima, prijateljicama s visoke škole Santovkinjama, Bikićanki Jagici, od kojih sam još bolje naučila hrvatski književni jezik, nastavničkom kolektivu osnovne škole iz Serdahela, jer bez pomoći drugih ne može se uspješno raditi u odgoju, a zahvaljujem i djeci koja su mi uvijek davala snagu. Ovo priznanje mi je bio vrlo lijep dar za moj pedeseti rođendan, i mislim da će mi dati snagu da nastavim svoj rad i da pokušam još bolje raditi

U tom poslu želim ti zdravlja i još mnogo uspjeha i u privatnom životu i u tvome zvanju.

Planovi HDS-a i santovačke škole o izgradnji učeničkog doma

*Potpisana su tri ugovora kojima Vladin Ured za nacionalne i etničke manjine podupire Hrvatsku državnu samoupravu, konkretnije Kulturno-prosvjetni centar i odmaralište Hrvata iz Mađarske na Pagu, Hrvatski znanstveni zavod u Pečuhu i budimpeštansku Croaticu. *** – Kao i do sada, i ubuduće je najvažnija zadaća Hrvatske državne samouprave izgradnja i jačanje kulturne autonomije, a ona se ne može ostvariti bez institucionalnog zaleđa. *** Potpora državnim samoupravama odlukom Mađarskog parlamenta bit će ugrađena u državni proračun, a potpora manjinskim ustanovama bit će u proračunu državnih manjinskih samouprava, čime će manjinske zajednice nakon prihvaćanja državnoga proračuna poznavati sredstva koja im stoje na raspolaganju.*

U četvrtak, 7. srpnja, u Santovu je održan sastanak predstavnika Hrvatske državne samouprave i Vladina Ureda za nacionalne i etničke manjine, kojemu su nazočili još i predstavnici Županije, sela Santova i Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu. Na susretu upriličenom u zbornici hrvatske škole sudjelovali su predsjednik Vladina Ureda za nacionalne i etničke manjine *Antal Heizer*, viši savjetnik *Martin Išpanović*, generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu *Ivan Bandić*, dopredsjednik Skupštine Bačko-kiškunske županije *Albert Alföldi*, županijski referent za manjine *István Hajdú*, načelnik sela *János Rittgasser*, predsjednik HDS-a *dr. Mijo Karagić* i zamjenik predsjednika *Stipan Karagić*.

Nakon pozdravnih riječi ravnatelja *Jose Šibalina*, zajednički su razmotrena iskustva oko preuzimanja santovačke hrvatske škole i izgradnje kulturne autonomije, te mogućnosti budućega razvoja i proširivanja ustanove, odnosno izgradnje novog učeničkog doma. Tom prigodom potpisana su i tri ugovora kojima Vladin Ured za nacionalne i etničke manjine podupire Hrvatsku državnu samoupravu, konkretnije Kulturno-prosvjetni centar i odmaralište Hrvata iz Mađarske na Pagu, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj u gradu Pečuhu i budimpeštansku Croaticu.

Kada je Hrvatska državna samouprava prije pet godina preuzela na održavanje Hrvatski vrtić, osnovnu školu i učenički dom u Santovu, donijela je odluku od sudbonosnoga značenja za školstvo Hrvata u Mađarskoj. Ne samo da je spasila ovu našu najstariju hrvatsku školu nego je osigurala njezin razvoj i budućnost, krenuvši putem izgradnje kulturne autonomije.

Otvarajući susret u Santovu, to je uvodno naglasio i predsjednik HDS-a *dr. Mijo Karagić*, koji je uz ostalo rekao:

– Kao i do sada, vjerujem da će i ubuduće najvažnija zadaća Hrvatske državne samouprave biti izgradnja i jačanje kulturne autonomije, a ona se ne može ostvariti bez institucionalnog zaleđa. Koliko znam, mi smo bili prvi koji smo preuzimanjem na održavanje Hrvatskog

vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu 2000. godine krenuli tim putem. Uvjeren sam da je Skupština HDS-a tada donijela vrlo pozitivnu i dobru političku odluku, jer da to nije uradila, vjerojatno bi došlo do spajanja dviju škola: mađarske i hrvatske. Za vrlo kratko vrijeme vodstvo škole je dokazalo da je to bila ispravna odluka, što pokazuje iz godine u godinu veći broj učenika i viša razina nastave. Sasvim sigurno takve rezultate ne bismo postigli da o pitanju kulturne autonomije nije slično razmišljao i Vladin Ured za nacionalne i etničke manjine. Posebno zahvaljujući g. Heizeru, te su ustanove dobile odgovarajuće financijske okvire od Mađarske vlade, čime je u posljednje dvije-tri godine osiguran i nesmetani rad santovačke hrvatske škole.

Prema njegovim riječima, broj učenika iz godine u godine sve više raste, ali se zbog prostornog ograničenja i nemogućnosti daljnega razvoja njihov broj morao zamrznuti. Premda postoji veliko zanimanje roditelja i djece iz okolnih naselja, zgrada fizički naprosto ne može primiti više učenika, stoga je Skupština HDS-a donijela odluku o izgradnji novog učeničkog doma ako za to dobije materijalnu i političku potporu. Konceptijski se isto tako zalaže da, osim santovačke škole, u Petrovu Selu i Martincima, možda i Serdahelu izgradi

daljnje bazične ustanove. Predsjednik Vladina Ureda za nacionalne i etničke manjine *Antal Heizer* izvijestio je okupljene o Vladinim nastojanjima da ključne manjinske ustanove dođu u ruke manjinskih zajednica, jer to je kulturna autonomija.

– Od 2003. postoji poseban fond od 440 milijuna za te svrhe, koji služi za podupiranje manjinskih ustanova koje su u održavanju državnih samouprava. Većina državnih samouprava odmah je reagirala, pa danas imamo 30-35 ustanova u održavanju državnih samouprava. Ima tu, naravno, manjih ustanova, pismohrana ili ustanova znanstvenoga karaktera, ali i velikih obrazovnih ustanova koje su od ključnog interesa za pojedine manjinske zajednice. Nakon što su međuvremeno i Nijemci te Slovaci preuzeli dvije škole, sada već pet manjinskih škola djeluje u održavanju državnih samouprava. Pokrenut je i tijek da mjesne škole postupno iz predmetne nastave prijeđu u dvojezičnu, čime je postignuta i viša razina nastave, a čime nastaju i uvjeti za stvaranjem regionalnih, bazičnih ustanova s još višom razinom nastave. Unatoč svim poteškoćama, to su vrlo pozitivne promjene u manjinskom životu. Možemo tu spomenuti već tradicionalne ustanove kao što je seksardsko njemačko kazalište, ali i posve nove stvari kao što je Kulturni i prosvjetni centar Hrvata iz Mađarske na otoku Pagu,

što je jedinstveno u Europi jer je Hrvatska dala objekt, a zajedničkim financiranjem dviju država je obnovljen. Sada pak pokušavamo osigurati zajednički održavanje ustanove kako bi pripadnici hrvatske manjine mogli u određenoj jezičnoj sredini učiti i njegovati hrvatski jezik. Novost će ubuduće u financiranju državnih samouprava biti ta što će potpora državnim samoupravama odlukom Mađarskog parlamenta biti ugrađena u državni proračun, a potpora manjinskim ustanovama bit će u proračunu državnih manjinskih samouprava, čime će manjinske zajednice nakon prihvaćanja državnoga proračuna poznavati sredstva koja im stoje na raspolaganju. Nadam se da ćemo i planove santovačke škole moći podupirati, da se izgradi novi učenički dom koji bi mogao primiti još više djece iz okolnih naselja, kao što smo podupirali pečušku hrvatsku i njemačku ustanovu, uključivši i unijske izvore putem natječaja.

Nazočnost predstavnika od lokalnih do državnih vlasti pokazuje ozbiljnost ovoga problema odnosno ljudi koji rješavaju te probleme. To isto tako govori i o odnosima države prema manjini, ali jednako tako i o statusu hrvatske zajednice. Kao predstavnik i posrednik hrvatske države generalni konzul Ivan Bandić čestitao je na postignutim rezultatima, uzornom odnosu mađarske države prema manjinama, koji govore i o statusu hrvatske manjine, obećavši svoje posredstvo u jačanju tih

odnosa, i ono što se od matične domovine očekuje da ta komunikacija bude dvo-smjerna. Povijest i rad santovačke hrvatske škole ukratko je predstavio ravnatelj Joso Šibalin, naglasivši da je riječ o prvoj obrazovnoj ustanovi Hrvata u mađarskoj nakon II. svjetskog rata koja je utemeljena još 1946. godine, a iduće godine obilježit će 60. obljetnicu postojanja.

– Škola je prerasla svoje okvire u zgradi koja je bila sposobna za prijam 60-70 učenika. Kada je HDS preuzeo ustanovu, pokazalo se veće zanimanje roditelja. Kada sam preuzeo upravljanje ustanovom 1997., škola je imala 49, a danas ima 106 učenika. Učenički dom može primiti samo 45 djece, a proteklih godina po 15-20-25 učenika sa strane, iz okolnih naselja morali smo odbiti – sažeo je ukratko ravnatelj Joso Šibalin probleme koji danas onemogućuju daljnji razvoj santovačke škole.

Kao prvo, najvažnije je da HDS kupi zemljište, onda se mogu napraviti planovi, a kada su i oni gotovi, mogu se tražiti sredstva putem natječaja. Prema zamislima zgrada novog učeničkog doma mogla bi se izgraditi do 2007. godine, a ona bi bila višefunkcionalna jer bi se uza smještaj djece koristila i kao školski objekt, prije podne u nastavi, a popodne za potrebe doma. Zaključak je santovačkog sastanka, pri čemu su predstavnici HDS-a, kao održavatelji santovačke ustanove, zatražili moralnu podršku i materijalnu potporu mađarske i hrvatske Vlade i županije.

Santovo

Vladina potpora hrvatskim ustanovama za ovu godinu iznosi domalo 50 milijuna

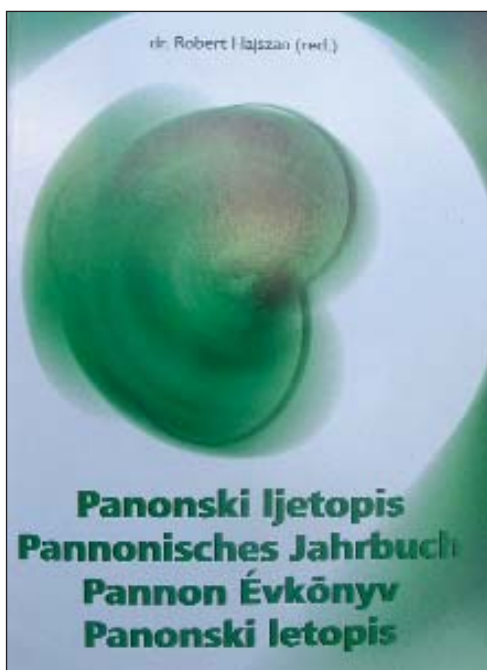
Ove godine s malim zakašnjenjem potpisani su ugovori kojima će Vladin Ured za nacionalne i etničke manjine, odnosno Mađarska vlada potpomagati one ustanove koje su u održavanju državnih manjinskih samouprava. Hrvati u Mađarskoj imaju četiri takve ustanove, među njima je i santovačka škola kojoj je za ovogodišnje djelovanje dodijeljeno više od devet milijuna forinta.

Predsjednik Vladina Ureda za nacionalne i etničke manjine Antal Heizer i predsjednik HDS-a dr. Mijo Karagić prigodom nedavnog susreta u Santovu potpisali su i tri daljnja ugovora kojima se podupire ovogodišnje djelovanje Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj u gradu Pečuhu s 10 milijuna, održavanje Kulturno-prosvjetnog centra Hrvata iz Mađarske na Pagu s 25 milijuna i pokretanje internetskog radija u Croatici sa 6,5 milijuna, od čega 5 milijuna za nabavu tehnike, a 1,5 za djelovanje. Sveukupno je riječ o domalo 50 milijuna forinta, kojima Vladin Ured za nacionalne i etničke manjine podupire hrvatske ustanove u Mađarskoj.

Djeca u dvorištu santovačke škole

Panonski ljetopis 2005.

Dokle je lani pod plavo-bijelim plašćem objavljen Panonski ljetopis, ovo ljeto je za dopadljivu „nošnju” knjige izabrana zelena farba s bijelim popratnim linijama. Dr. Robert Hajszan, urednik i predsjednik Panonskoga instituta u Pinkovcu, ovom prilikom je uspio zgusnuti jur u 12. izdanju duhovnu, leksikalnu, znanstvenu i likovnu stvarnost, pak još mnogo toga s takozvanoga panonskoga prostora, koji je u svojem srcu još nedavno krvavim nožem nosio i trpio egzistiranje minskih poljev, željeznih granic, katansku kontrolu i svu tjelesnu i duševnu nevolju ku su morali prvenstveno do/preživiti naši ljudi uz hatare. Tim povijesnim periodom se detaljno bavi ovoljetošnji almanah, a za čvrsti fundamenat tomu je služio upravo ta međunarodni školski projekt koji se je odvijao med bortanskom Saveznom gimnazijom i Ekonomskom sridnjom školom u Sambotelu. Poglavlje *Panonski životni prostor* veljek na uvodu pelja nas u mišljenje poznatih političarova, znanstvenikova i književnikova, kako oni zasanjaju ovo područje. Knjiga, kako smo jur spomenuli, nadalje predstavlja stručne izlete, otkrića, istraživanja dvih sridnjih škol oko teme pada Željeznoga fironga, i daje opsežnu sliku, kako tu povijesnu činjenicu vidu dijaki. Ovdje su anketirani učenici u Austriji, ki su očigledno manje što znali, čuli i mogli najprdonesti s onkraj hatara nego sambotelski učenici, kim roditelji ter staristarji još čuda-što su znali povidati o vrimentu zaprtosti. Ono što je manjkalo, mogli su nadoknaditi diozi-

matelji prilikom stručne ekskurzije na gradišćanski granica lani u jesen. Ov pohod Nardi, Gornjem Četaru, Kerestešu na 15. jubilej pada Željeznoga fironga je debelo dokumentiran s fotografijama ke su i ovdje objavljene kot i izvješćaji o tom Interregnom projektu iz pera Timee Horvat. Stalno poglavlje pod naslovom *Jubileji* nudi bogati izbor jubilarova za ke vridi nam znati kot: Bálint Balassi, Faust Vrančić, Juraj Damšić, France Prešeren, Miho Naković, Mate Meršić Miloradić, Ivan Mažuranić, Ignac Horvat, dr. Lovre Karall itd. Pomoću Dragutina Pavličevića moremo se lako informirati i o važnijoj obljetnici hrvatsko-gradišćansko-hrvatske povijesti i kulture ovoga ljeta. Pod naslovom *Narodi i narodnosti* dobivamo vjerojatno najveć studijov na slovenskom jeziku, a što je za nas Hrvate zanimljivije da u ovom dijelu knjige moremo preštati Putopisnu crtu od Franja Kuhača iz 19. stoljeća, kad je boravio *Medju ugarskimi Hrvatima*. Zvanaredni pogodak PAIN-a je da svenek daje rič, mjesto i slova za najmladje u poglavlju *Sport – đaci – omladina*. Ovdje su pobrana ne samo djela učenikova nego i sve one teme ke moru zanimljive i vabljive biti za našu omladinu, početo od lirike do spisova osobnih doživljajeva, a isto tako i opširnih prozih djela. „Rubrika” *Kultura i literatura* je najbogatija kolekcija znanstvenih djela na ugarskom, nimškom, hrvatskom i slovenskom jeziku s različitim temama, dokle u lingvistiki ljetos su samo dvime referirale. Za pjesničke duše bit će pravi doživljaj serija *Jačke hrvatskih sel* od Antona Leopolda, gradišćanskoga liričara iz Austrije. Za likovni dijel svoja umjetnička djela su bili spremni prikazati Ferenc Lobler i Csaba Nagy iz Sambotela (on je jur poznat za panonske štitelje i iz prijašnjih izdanja). Ljetos je novo u ovoj knjigi da umjesto Panonske lirike, ona donosi na svojoj zadnjoj stranici povijesnu dramu na nimškom jeziku pod naslovom *Pogledu u susret* od Alekseja Milinovića, ku je urednik ljetopisa dr. Robert Hajszan toplo preporučio prilikom prezentacije u Hrvatskom Židanu, da se prevede i na ugarski jezik. Zvana zgora

navedenih još najdemo poglavlja recenzije i čestitke, tako skoro na pol jezera stranica, sa sto autorova i lipimi slikovnim prilogi gvišno ćete i ovput najti nešto po volji, za zabavu ter uživanje.

-Tiho-

Géza Őze, profesor Dvojezične savezne gimnazije u Borti, i Kristina Glavanić, kolegica nimškoga i hrvatskoga jezika u sambotelskoj Ekonomskoj školi, ki su sudjelovali u školskom projektu „15 ljet pada Željeznoga fironga”

TRENUTAK ZA PJESMU

Zvonimir Dubravski

Naš zdenec

Naš zdenec s kojega sem prvi put vodu pil,
v koji sem se prvi put nagledal,
sebe videl i svojega glasa čul,
vezda na dvorišču stoji i muči.

Voda se v njemu ne iskri,
sunce se v njega ne naljukava,
golubi i grlice po timnicaj vodu ne išču,
konji ne hržo pred njim,
potniki ne navračaju več k njemu.

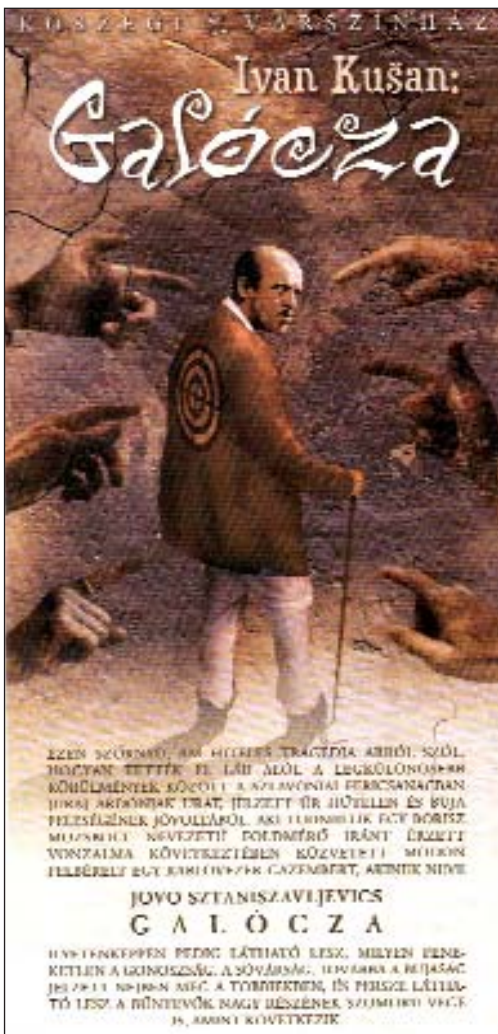
Zdenec naš, boži zviranjek,
zakaj su te si ostavili,
zakaj sem te ja ostavil?

Hrvatski ljetopis

Hrvatska drama na mađarskom jeziku

Drama Ivan Kušana „Čaruga”, u prijevodu Györgya Spiróa postavljena je na pozornicu i 2004. godine u sklopu Ljetnih igara u Kisegu, u režiji jednog od najpoznatijih imena mađarskoga kazališnog glumišta Tamása Jordána, s podnaslovom muzički pučki komada s pucnjavom i ubojstvima. U ulozi Jurja Ardonjaka našao se Zoltán Bezerédi koji je potpisao i koreografiju, Andrea Söptei tumačila je Ankicu, Jovu Stanisavljevića Čarugu Róbert Marton, Mozsolta Zoltán Csankó...

Zanimljivo je ovdje napomenuti kako je „Čarugu” u Mađarskoj prvi put na scenu postavilo budimpeštansko kazalište József Katona 1986. godine. Kušan je „Čarugu” napisao 1976. godine. Drama je i filmski obrađena sa sjajnim Ivom Grgurevićem u ulozi Čaruge. „Čarugu” je na scenu postavilo i Hrvatsko kazalište Pečuh. Premijera se zbila 9. srpnja 1994. godine, a režiju je potpisao Stipan Filaković. Odigrano je 12 predstava u Pečuhu i Varaždinu, a u ulozi Čaruge našao se Slavko Brankov, dok je lik Jurja Ardonjaka tumačio Đimi Jurčec.

Hrvatska drama na mađarskom Kobra

Budimpeštansko Kazalište Attila Józsefa u ovoj je kazališnoj sezoni (2. lipnja) zadnji put, ali s velikim uspjehom prikazalo uzbudljivu komediju Kobru (na kraju s gorkim ukusom) Ivana Kušana i Istvána Tasnádija. Predstava je bila toliko omiljena da je obično trebalo donijeti dodatnih stolaca za zainteresiranu brojnu publiku.

Naslov izvornika je Čaruga, dramatizirani roman Ivana Kušana iz 1976. g. Crnu, pučku komediju s velikim je uspjehom igralo zagrebačko Kazalište komedija, a Rajko Grlić (njemu je posvećen roman) napravio je filmsku adaptaciju romana 1991. g. Čaruga, tj. Jovo Stanisavljević bio je stvarna osoba, čuveni harambaša 1920-ih godina u Slavoniji, koji je nakon uhićenja postao legendom među običnim pukom toliko da je njegov nadimak ušao u hrvatski jezik kao sinonim razbojnika.

Radnja hrvatske komedije odigrava se 1920-ih godina, Čaruga je unajmljen na umorstvo gospodina Jurja Ardonjaka od njegove vlastite nevjerne i preljubne žene.

Čarugu je na mađarski jezik preveo Ádám Walkó, a tekst i radnju temeljito je prerađio, aktualizirao i balkanizirao dramski pisac, pristaša političkoga kazališta István Tasnádi. Radnja je premještena u 1990-e godine, dopunjena npr. švercanjem oružja pomoću predstavnika mađarske vlasti (mađarski ataše Sárosy) i poručnika SFOR-a, primjenom feng shui. Glumac-redatelj László Méhes (dobitnik nagrade Jászai) ima veliko iskustvo u postavljanju komedija na scenu. On i sam sudjeluje u predstavi kao mađarski ataše. Balkanskom ugođaju mnogo pridonosi balkanska glazba Andrása Monorija, ponegdje s elementima iz mađarskog folkloru i džeza u izvedbi Folkestre. Cijela predstava s pijankama, mnoga pucanja i vulgarnoga humora, čak i s političkim stavom podsjeća na filmove Emira Kusturice. U glavnim ulogama Árpád Besenczi (Juraj Ardonjak), Mónika Ullmann (Ankica), Imre Józsa (Čaruga) zabavljaju zahvalnu publiku do zadnje, krvave scene i tugujuće pjesme u kojoj oplakuju „balkansku kobru” koja bez ičije agresije sama uništava sebe.

Klara Bende-Jenyik

SLOBODANU NOVAKU NAGRADA FONDA „MIROSLAV KRLEŽA”

Hrvatskom književnom klasiku Slobodanu Novaku je 7. srpnja 2005. u Društvu hrvatskih književnika svečano uručena nagrada Fonda „Miroslav Krleža” za roman „Pristajanje”, najbolje književno djelo u Hrvatskoj objavljeno u posljednje dvije godine.

Obrazlažući nagradu, predsjednica stručnog povjerenstva za dodjelu nagrada Fonda dr. Helena Sablić-Tomić istaknula je da je „Pristajanje” literarizirana Novakova autobiografija u kojoj niz pripovjedačevih zapažanja referira na osobne sadržaje autorove svijesti”. Novak „nije blag u komentarima novopridošlih političara, prekonoćnih moćnih gospodarstvenika, ironičan je prema zanosu novih junaka, ciničan spram medijskog zaludivanja nacije koju se ‘sramno bruka na televizijski očigled izvlačeći iz cilindra drek umjesto zeca’”.

1957. slijeva nadesno: Marija Mihović Maričina, Veronika Hederić Miheková, Anuška Režek Aranjošova, Katarina Tkalec Lalekova, Marica Novak, Anica Režek Mehiceva Reškova. U drugom redu na pola sakriveni dečki jesu: Ferenc Dombai, Štefan Hederić Vincekov, Lajoš Rodek Žiguličev.

PEČUH – MOSTAR – Suradnja koja počinje spontano uvijek ima svoj nastavak. Tako je počela i suradnja između Hrvatskoga kazališta Pečuh i Lutkarskoga kazališta Mostar. Naime, mostarski su kazalištarci potkraj svibnja gostovali u pečuškome Hrvatskom kazalištu sa simpatičnom predstavom za djecu Karius i Bakrus te su doživjeli veoma topao prijam svojih domaćina. Gostoprimstvo i topla riječ stvara prijateljstva i suradnike pa i razgovore iz kojih proizlaze i obostrani interesi. Planira se tješnja suradnja između spomenuta dva kazališta. Želja je to i dvojice ravnatelja Antuna Vidakovića i Petra Šurkalovića. Ovih dana Lutkarsko kazalište Mostar počinje s radom na predstavi H. C. Andersena Kresivo. Kako saznajemo, koreografija će biti povjerena iskusnoj koreografkinji i stalnoj suradnici Hrvatskoga kazališta Évi Bálint. Premijera se očekuje sredinom rujna, a izgledno je kako će predstavu u sklopu kazališne suradnje vidjeti i publika pečuškoga Hrvatskog kazališta.

PEČUH – Usavršavanje za voditelje hrvatskih dječjih kazališnih družina u organizaciji Hrvatske državne samouprave održano je u Pečuhu 8. i 9. srpnja. Mátyás Usztics, mađarski pisac i glumac, u dva dana druženja pokušao je polaznike upoznati s temom tehnike predstavljanja kazališnih komada. Programu usavršavanja sudjelovalo je sedam pedagoga, sadašnjih ili potencijalnih voditelja dramskih radionica u svojim školskim sredinama. Oni su došli na usavršavanje iz Budimpešte, Martinaca, Santova, Pečuha, Kerestura, Petrova Sela.

KOTORIBA – KUD Kotoriba ima dugu tradiciju svog postojanja, osnovan je 1975. g. Upravo 2. srpnja tekuće godine slavio je 30. obljetnicu svojega djelovanja. Predsjednik KUD-a Vinko Horvat sa svojom tamburaškom sekcijom čest je gost na raznim priredbama u pomurskim naseljima. Više puta su zabavljali publiku na pomurskome hrvatskom balu, na danima sela, a nastupala je i plesna sekcija. Proslava obljetnice započela je svetom misom u crkvi Sedam žalosti Blažene Djevice Marije u Kotoribi, a nastavljena je prigodnim programom u domu kulture, gdje je nastupila prva i sadašnja postava folklorne sekcije, tamburaši i dramska sekcija s komedijom. Na priredbi su bili nazočni i predstavnici hrvatskih pomurskih naselja i Ladislav Gujaš, predsjednik Društva Horvata kre Mure.

Našice gostovale u Šopronu

Varošé povezuje Pejačevićeva familija

Treće ljeto je tomu da je u Šopronu osnovana Hrvatska manjinska samouprava pod predsjedništvom dr. Franja Pajrića. Njegov fanatizam je u traganju za gradskom poviješću rezultiralo nedavno da iz prošlosti Šoprona su na vidjelo došli brojni zamućeni povijesni momenti. Pred svim je najvažnije to da iz Slavonije (Našice) potječe ona obitelj čiji kotrigr u 17. stoljeću živeći ovde, mnogo toga su učinili i za ov gradišćanski grad. Ova kopča iz prošlosti je nastala u sadašnjosti i povod za približavanje dvih općin. Šopronska delegacija je u protuliću gostovala u Našica, a velik broj školarov, učiteljev i drugih pozvanikov se je odazvao pozivu na III. Hrvatske dane u Šopron. Svi gosti su 25. junija, subotu uvečer bili nazočni na polaganju vijenca pri spomenploči postavljenoj Pejačevićevoj obitelji u Šopronu, a potom su se upoznali sa znamenitosti grada. Drugi dan u crikvi sv. Mihovila Tamburaški orkestar *Dora Pejačević* je na koncertu oduševio brojnu publiku. Kako je rekla Marina Kopri, dirigentica tih omladinskih tamburašev, Dora Pejačević je prva hrvatska skladateljica čije ime je rado zeo i njev sastav.

Zato je najprlje izvedeno muzičko djelo Adalberta Markovića pod naslovom *U spomen Dori*. U nastavku smo čuli još *Ave Mariju* od Dore Pejačević po obradi Daniela Koprija, potom Šostakovičev *Valcer* i tradicionalnu pjesmu *Santa Lucia*,

pri koj je svojim prekrasnim glasom sudjelovala i solistica Katja Markotić, a zagrebačka pjesnikinja Sanja Kozlica preštalala je svoju pjesmu posvećenu Gradišćanskim Hrvatima u Šopronu. Na kraju koncerta uz tamburašku glazbu je skupa otpjevana *Rajska Diva*, a burni aplauz publike još je zahtijevao produženje izvrsne tamburaške igre. Mašu zadušnicu je služio Anton Kolić, farnik u Ratištofu (ki čestokrat mašuje u Kisegu i Šopronu) na spomin Pejačevićevih. Na Glavnom trgu u okviru folklorloga programa tamburaški sastav iz Našica je nastavio svoj uspješni nastup u Šopronu. U njegovom repertoaru je stao za to otpodne program zabavnijega karaktera. *Uspavanka na Dravi*, *Tamburo Latino*, *Turski marš*, popularna pjesma od Gibonnija jur po naslovu su obećali jedinstveni doživljaj. Gdo je skroz sprohadjao (od crikve do trga) muzički koncert Našićanov, bojsek se mogao osvidočiti koliko je nek glazbenih bravurov napravio ov ansambl i kako je pri svakoj interpretaciji osvajao srce gledateljjev. Kako je za nastupom najavljeno, peljači općine Našice toga dana su razgovarali i s predstavnikima grada Šoprona ter je došlo, naravno s obadvi strane, do izražaja da se i službeno povezuju varošé koji u sebi nosu Pejačevićevu divnu prošlost i mnogobrojne vridnosti toga familijarnoga jerbinstva.

-Tiho-

„Poštuj sebe i svoje“

„Nova zora“ u Birjanu

Foto: L. Tóth

U sklopu Međunarodnog festivala narodnoga plesa koji se održao u organizaciji Pečuških ljetnih igara, od 29. do 3. srpnja u Pečuhu i Birjanu boravilo je Kulturno-umjetničko društvo „Nova zora“ iz Donje Lomnice, mjesta kod Velike Gorice u Republici Hrvatskoj. Međunarodni festival okupio je plesna društva iz šest zemalja te poznate pečuške plesne ansamble KUD „Tanac“, Folklorni ansambl „Mecsek“ i Folklorni ansambl „Leőwey“. Osim mimohoda gradskim ulicama i nastupa na otvorenoj pozornici u Kaptolskoj ulici u sklopu gala večeri za sve inozemne ansamble organizatori su priredili i nastup u jednom od naselja u neposrednoj blizini Pečuha. Tako je „Nova zora“ gostovala u Birjanu, a istoga dana ondje su se predstavili i mali plesači kašadškoga KUD-a „Dola“ te birjanski folklorai i pjevački zbor.

Upitali smo voditelja folklorne, tamburaške i vokalne sekcije KUD-a „Nova zora“ Ivicu Đuričića da nam ukratko predstavi društvo. „Društvo je utemeljeno 1928. godine kada su stanovnici Lomnica živjeli još u zadrugama. Tom se načinu života bližio kraj, stoga su Lomničani, kako bi zadržali svoje stare turopoljske običaje, svoju toplu domaću riječ i pjesmu, osnovali društvo koje je sve narečeno do današnjih dana uspjelo sačuvati. Pjevačka i tamburaška sekcija od dana utemeljenja do danas nijedan dan nisu prekinuli svoj rad. U „Novoj zori“ u proteklih 80 godina odraslo je nekoliko naraštaja, a danas uz baku pjeva kći, majka i sin uz oca. Tako to traje već 77 godina. Naši su nastupi česti, nastupamo na međunarodnim, županijskim i gradskim smotrama, na danima grada Velike Gorice, Jurjevskim običajima, surađujemo s mnogobrojnim KUD-ovima iz naše bliže i šire okolice. U sklopu KUD-a radi vokalna

sekcija, mješoviti zbor, folklorna sekcija starije i mlađe skupine, te predškolske dobi, i tamburaška sekcija. Težimo njegovanju i održavanju izvornog folklor, zato smo i postavili običaj Žetve u Donjoj Lomnici, gdje uz ples i pjesmu prikazujemo žetelački običaj. Imamo i prikaz Proštenja, gdje uz pjesmu i ples, licitare možemo vidjeti običaj proštenja ispred crkve. Postavili smo na scenu i druge običaje poput Božića i Svadbeni običaj. Tu su još međimurske pjesme, slavonski i prigorski plesovi i pjesme. Iznimno dobro surađujemo s hrvatskim manjinama u Europi. Tu je plodna suradnja s Hrvatskom kulturnom zajednicom u Republici Slovačkoj, zatim u Sindelfingenu, s gradišćanskim Hrvatima, s folkloraišima iz Novog Mesta u Sloveniji, s Pečuhom u Republici Mađarskoj. Imamo i svoj nosač zvuka sa zavičajnom folklornom glazbom pod nazivom „Lepo naše Turopolje“. Na tom CD-u zabilježene su najstarije i najljepše pjesme kroz godinu koje se pjevaju u Lomnici. Stara izreka kojom se rukovodimo u našem radu jest „Poštuj sebe i svoje“, pa će te po tome prepoznati i poštovati drugi. Folkloraiš KUD-a „Nova zora“ veoma su se dobro osjećali na Međunarodnom susretu u Pečuhu, a i nastup u Birjanu ostao im je u lijepom sjećanju. Ondje su uz njih nastupili i dječja skupina KUD-a „Dola“ s hrvatskim plesovima, te birjanski pjevački zbori i folkloraiš s mađarskim pjesmama, odnosno s mađarskim plesovima. Goste je pozdravio i birjanski načelnik János Novreczky. Birjan je selo nedaleko od Pečuha u kome uz mjesnu samoupravu djeluju još hrvatska, njemačka i romska manjinska samouprava. Članovi Hrvatske manjinske samouprave jesu Timea Dudaš, Žanet Balog i Žuža Šomodvari. Nakon nastupa slijedilo je druženje gostiju i domaćina uz ukusnu večeru.

BAJA – U suorganizaciji Županijske samouprave i Narodnosne zaklade Bačko-kiškunske županije, a povodom XV. Međunarodne smotre podunavskog folklor, od 13. do 14. srpnja u županijskom Domu narodnosti u Baji priređuje se VI. Međunarodna narodopisna konferencija. Već tradicionalni znanstveni skup pod naslovom „Običaji narodnosti i nacionalnih skupina na području između Dunava i Tise“ u dva dana okupit će 25 uglednih predavača iz naše domovine i inozemstva. Ograda među Kačmarcima – Narodnosno stanje u Kačmaru na razmeđu XIX. i XX. stoljeća, Mitska bića kod subotičkih Bunjevaca, s posebnim naglaskom na vrance, Mađarizacija imena u Baji i nekoliko okolnih naselja u XIX. i XX. stoljeću, Društvo Bačina u XX. stoljeću u zrcalu životopisa i Povijest jedne bunjevačke obitelji u Čavolju – samo su neke od brojnih zanimljivih tema koje ćemo čuti u srijedu i četvrtak prijepodne.

SANTOVO – PETRIJEVCI – Santovačka Hrvatska manjinska samouprava od 1996. surađuje s Općinom Petrijevci, a od početaka su redovita uzajamna gostovanja na najvažnijim priredbama dviju zajednica. Ovih dana Santovci su primili poziv na Petrijevačke žetvene svečanosti, tradicionalnu manifestaciju izvornog i amaterskog folklornog stvaralaštva koja će se održati 16. i 17. srpnja u Petrijevcima, nedaleko od Osijeka.

U okviru žetvenih svečanosti u subotu s početkom u 16 i 30 u mjesnoj školi upriličit će se predstavljanje godišnjaka „Petrijevački ljetopis“, izložba učeničkih i ručnih radova, revija djevojaka i snaša u narodnoj nošnji, te na ljetnoj pozornici nastup domaće Kulturno-umjetničke udruge „Nikola Šubić Zrinski“ i gostujućih KUD-ova. Program u nedjelju otvara se u 14 sati prikazom starih zanata, etno-izložbom na otvorenom.

Od 16 sati slijedi sveta misa s ophodom i prinošenjem plodova u župnoj crkvi svetog Petra apostola te svečani mimohod gostujućih društava. Središnji je dio svečanosti jedinstveni starinski prikaz žetve i kosidbe te program sudionika koji počinje u 18.15 sati, a zvijezda ovogodišnjih žetvenih svečanosti od 20.30 sati je TS „Slavonske lole“.

ČAVOLJ – U suorganizaciji seoske i hrvatske manjinske samouprave u subotu, 16. srpnja, u Čavolju se održava već tradicionalni Dan sela i fišijada, koji će ponovno okupiti mještane i njihove goste na Bari. Prema programu, prijepodne od 9 upriličit će se rukometni susreti na školskom igralištu, popodne u 3 sata nogometni susret na športskom igralištu, a od 17.30 sati održava se kulturno-zabavni program koji će obilježiti narodnosni sadržaji, koje će otvoriti Hrvatska dječja folklorna skupina u pratnji Orkestra Čabar i nastup na harmonici učenika Zorana Barića iz Santova. Nastupaju GROOVEHOUSE, SRAMLJI KINGS, a od 19 sati počinje fišijada. Cjelodnevno druženje bit će uljepšano vatrometom i plesnom zabavom.

ŠOPRON – Hrvatska manjinska samouprava je odlučna u tom da otkrije hrvatsku prošlost grada ter da mu pomogne i u daljnjem razvitku – je to pred kratkim izjavio dr. Franjo Pajrić, peljač toga tijela, koje će moći vrijeda proslaviti prve uspjehe. Već se je pokazalo da zastupništvo varoša Šoprona je spremno učiniti konkretne korake da se poveže s Našicami u Hrvatskoj. Medjutim, za mnogo koga je bilo iznenadjujuće da se u Hrvatskoj isto tako nalazi naselje pod imenom Šopron, i s tamošnjimi stanovnikima su takaj gorizeli kontakte šopronski Hrvati.

Četveročlanu delegaciju s načelnikom Božidarom Kovačićem iz toga mjesta, je ugostila jur pri svojoj fešti manjinska samouprava, a 31. julija će jedan autobus otputovati iz gradišćanskoga Šoprona u hrvatski Šopron. Polag riči dr. Franja Pajrića „vekši brat će posjetiti manjega brata, jer da i oni imaju ča pokazati nam“. Mjesto pripada općini Kalnik i živi u njemu kih 120 stanovnikov. Selo ukupno ima 36 hiž i blizu je Križevca.

Kerestur – Kotoriba

Druženje i suradnja ne poznaju granice

Boravak u Kotoribi odista je bio stručni susret gdje su se upoznali s raznim metodama, didaktičkim igrama, metodom „korak po korak“, i mnogo se razgovaralo na hrvatskome standardnom jeziku, što je za pomurske odgajateljice bila neka vrsta jezičnog usavršavanja. *** Budući je cilj niza programa prekogranične suradnje da se uključe i djeca, te da se za njih organiziraju programi prikladni njihovoj dobi.

Još potkraj svibnja u keresturskomu dječjem vrtiću održan je prvi susret prekogranične suradnje keresturskih i kotoripskih odgajateljica, ostvaren u okviru Phare-CBC programa. Tijekom konferencije u tome pomurskome naselju ravnateljica međimurske ustanove Danica Sabol predložila je da se sljedeći susret održi na njihovoj strani Mure, koji je bio upriličen 28. lipnja.

Djelatnice keresturskoga dječjeg vrtića bile su vrlo srdačno primljene u Kotoribi, gdje su se upoznale s ustanovom.

Za goste iz Mađarske priređena je izložba i prikaz radova djece i odgajateljica o poboljšanju i raznovrsnosti poticajnih sredstava u vrtiću.

Odgajateljice prijateljskih naselja razgovarale su o razlikama ustroja ustanova u objema zemljama, prema kakvim programima se radi, na koji način se održavaju razna zanimanja za djecu.

Skup je završen zajedničkom radionicom „Kako do nove igračke – izradimo sami“ u kojem su sudjelovale odgajateljice.

Prilikom posjeta u Kotoribi keresturske pedagoginje upoznale su se i s ravnateljicama dječjih vrtića Donje Dubrave i Donjeg Vidovca, s Lidijom Horvat i Zlatom Matulin.

Prema riječima Margite Körmeni, povezne osobe, odgajateljice iz Kerestura bile su vrlo iznenađene srdačnim očekivanjem, a boravak u Kotoribi odista je bio stručni susret gdje su vrlo mnogo naučile o raznim metodama, didaktičkim igrama, metodom „korak po korak“, i mnogo su razgovarale na hrvatskome standardnom jeziku, što je za pomurske odgajateljice bila neka vrsta jezičnog usavršavanja.

Budući je cilj niza programa prekogranične suradnje da se uključe i djeca, te da se za njih organiziraju programi prikladni njihovoj dobi.

Sljedeći je susret predviđen za jesen. Nadaju se da će do tada djeca pribaviti putovnice, što je jedan od najvećih teškoća učestalih susreta.

Odgajateljice u Kotoribi

Zapjevane Četarke u Slavonskom Brodu

Čila Horvat ljetos će završiti osnovnu školu i dati zbogom svojoj školskoj pjevačkoj karijeri

Anetka Poljak je jur rutinirana pjevačica

U završetku školskoga ljeta iz Gornjega Četara se je cijeli bus dice ganuo u Slavonski Brod. Povod za ov daleki put, ali tim zanimljivije putovanje je dao gradišćanskoj školskoj grupi, učiteljem i roditeljem lanjskoljetošnji uspjeh dvih malih slavujev.

Naime, kako smo o tom jur većputi pisali, učenica 8. razreda gornjočetarske osnovne škole *Čila Horvat* je pobijedila prošlo ljetu u Petocrikvi na državnom festivalu dičjega jačenja, na Malom Brodfestu. Zvana toga, *Anetka Poljak* (5. razred), druga naticateljica iz spomenute škole, pak je osvojila drugo mjesto na istom naticanju. Za posebni dar obadvime su dobile mogućnost da se predstavu u Hrvatskoj na ovoljetošnjem Malom Brodfestu.

Kako nas je obavistila direktorica škole *Magda Horvat-Nemet*, jačkarice su sprohadjali i roditelji, i mali navijači, svi učenici hrvatskoga jezika od 3. do 8. razreda, kot i školnikovice. Usput je veselo društvo zastalo u Pečuhu da se upozna sa znamenitosti grada, a otpodne je čekala Gradišćanke kamerna proba. Veliki prosvjetni centar u Slavonskom Brodu se je napunio sa već stotinu dice i u okviru V. Maloga Brodfesta najprlje su

prikladni dari lanjskoljetošnjim pobjednikom, od 1. do 3. mjesta.

Potom su nastupile četarske divičice kao gosti, izvan programa, i sve dvi produkcije su burnim aplauzom praćene sa strane publike. Na ovom Narodnom dičjem festivalu je nastupilo potom 24 mališanov, ki su nutrazašli u ovo veliko naticanje iz svih stran Hrvatske.

Po riči ravnateljice četarske škole, njevoj dici je zaistinu bio veliki doživljaj sudjelovati na ovom festivalu, a i pokušiti tu divnu atmosferu glazbenoga spravišća. Uspjeh četarskih divičic ona vidi u gradišćanskom sličnom jačkarnom festivalu GRAJAM, koji ljetu na ljetu uči, pripravlja, a i otkriva talentirane mlade pjevače i veseli se novomu glasu u našoj regiji.

Izlet u Slavoniji je još probudio zanimanje za naticanje dojučega ljeta, a *Anetka Poljak* već je izjavila da bi se rado javila i za sljedeći festival u Pečuhu. Putovanje četarskih školarov su materijalno potpomagali Hrvatska državna samouprava, Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj ter Samouprave Hrvatskih Šic, Narde i Gornjega Četara.

Foto i tekst:
- *Tiho* -

Partnerstvo Mjenovo – Unda

Mjenovski i undanski školari 14. put su se sastali u Mjenovu. U tri različni atelji su školari proveli dopodne. Najprije su spili čarobno pilo, ko neka omogući da se svi pominaju po hrvatsku. Zatim si je svaki iskao partnera s kim je potrošio dopodne.

1. *Ralf i Tamaš*: Mi dva smo marljivo rašpali rašpami na našoj skulpturi.

2. *Paul i Marton*: Ja sam zeo skulpturu domom. Drugo ljetu ću ju otprijeti Martonu na Undu.

3. *Angelika i Leila*: Mi smo s gospom Marijom načinjile plakat o našem 14-ljetno dugom partnerstvu.

4. *Andreas i David*: Jili smo kruhe s dobrimi namaski. Hm, nam se je jako račilo!

5. *Tomas i Balint*: Naša skulptura je nastala zvanaredno lipa.

6. *Aleksander i Marian*: Načinjili smo lipu žabe. Kvak! Kvak!

7. *Marco i Tamaš*: Mi smo se pominjali i po ugarsku.

8. *Lukas i Dalma*: Pili smo čarobno pilo da se budemo pominjali po hrvatsku. Pilo je bilo lilasto i jako dobro.

9. *Elizabet i Fani*: Začarali smo pilo u loncu. Ono je nastalo lilasto.

10. *Jessica i Barbara*: U našu skulpturu smo srašpale srca.

11. *Peter i Simoneta*: Dobili smo labdu čim se rado igramo.

12. *Jessica, Danijela i Sara*: Naše žabice su nastale jako lipu.

OŠ Mjenovo (Austrija) i OŠ Unda

Kristali na Undi

Hrvatski tamburaški ansambl *Kristali* iz Županje početkom ovoga ljeta je zabavljao publiku na najvećem županijskom hrvatskom balu u Sambotelu. Otud i poznanstvo s Undanci, a još dalje u prošlost seže njevo prijateljstvo s Jelkom Perušić iz Dolnje Pulje, ka im je sad jur po drugi put priredila i muzičko gostovanje u Austriji i u Ugarskoj, zadnjega vikenda u maju. Slavonski tamburaši svirali su u Klimpuhu, 27. maja, drugi dan otpodne još u austrijskom selu Stinjaki, dokle uvečer su bili jur na Undi. Na koncertu, koji je skoro tri ure dugo durao, jednako su bile prisutne crikvene kot i svitske jačke, melodije. Cijeli dohodak koncerta ide na srčanu operaciju sina jednoga svirača. HKD „Veseli Gradišćanci” i ovim putem zahvaljuje svim ki su bili došli i svojim dobrovoljnim darom pomogli tomu hrvatskomu mališanu. Pri sprijateljavanju undanskih folklorošev i Kristalov došlo je i do iznenadjujuće ideje pri koj je undanskoj plesačici Sabini Balog ponudjeno mjesto pjevačice u sastavu. No, realiziranje ovoga skupnoga projekta zasada je još nezamislivo i zavolj daljine, a i zbog toga jer Gradišćanka je trenutačno još studentica Visoke škole u Sambotelu, a vjerojatno bi ju teško pustili i iz domaće folklorne grupe.

KEMLJA – Prošloga vikenda su u Kemlji prali zlato na Dunaju. Iako to zvuči malo smišno, 9. julija u tom selu je održan takov festival. Na Dunajskoj obali je najprlje predstavljen proces „zlatopranja”, a otpodne svaki je mogao i čamcem ploviti. U kulturnom domu je otvorena izložba amaterskih likovnjakov i mogli su se kušati kulnarski specijaliteti ovoga kraja. Zainteresirane je čekao i sajam, vozikanje na konjski kola, a otpodne su dala folklorni program pozvana i domaća kulturno-umjetnička društva. Uvečer je na kemljanskoj pozornici nastupio ugarski zabavljač Tamás F. Sipos.

Bizonjsko hrvatsko društvo – 15 ljet

*Tilda Kőrösi, predsjednica
Bizonjskoga hrvatskoga društva*

U Bizonji zvana čuvarnice i škole je još jedna ustanova kade se moru najprlje dica, zatim mladi, ali bojsek i odrašćeni čuti hrvatsku rič, informirati se po bezbrojni mogućnosti o jeziku i narodni običaji praocev. To je mjesto kulturnih spravišćev, prlje zvan kulturni dom, a kasnije Teledom, kade zapravo i Bizonjsko hrvatsko društvo obavlja svoje posle. Ljetos slavi 15. obljetnicu postojanja ovo društvo, a u njemu jur ljeta dugo su uglavnom isti entuzijasti ki čutu da moraju skupadržati šaku Hrvatov u tom naselju, a kanu i želju dalje djelati za veće cilje, za daljnji opstanak. Tildu Kőrösi, predsjednicu spomenute civilne organizacije širom Gradišća po tom agilnošću poznaju, poštivaju. Ona svenek ima nove prijedloge, što i kako bi morali spasiti, da se sačuva ono malo što je još ostalo. 26. maja ljeta 1990. je prvi put održan Hrvatski dan u Bizonji i po osnivanju Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj ter utemeljenja i Koljnofskoga hrvatskoga društva i Bizonjci su dobili peldu ter je organizirano i njevo društvo za očuvanje jezika, otkrivanje seoskih vridnosti, običajev, istraživanje hrvatskih dokumentov. – *Na tom prvom sastanku 280 ljudi je potpisalo papiroše za članstvo. Ako tolikimi podupi-*

raju naše djelo, onda će društvo imati svoju budućnost u selu, sam si mislila – vraćamo se u prošlost s Tildom Kőrösi, i veljek smo pri konkretni čini, što je sve nek mogla napraviti dobra volja i grupa, vik pripravnih aktivistov, ka je od prvoga momenta ćutila: ako se u tom trenutku ne zgrabi odlučno za djelo, nema dalje. Najprlje su raznimi aktivnosti napunili kulturni dom, krenuli su na folklornom putu Mali Bizonjci, a i Mladi Bizonjci, kasnije je napravljen koruš Jorgovan, a danas s vlašćimi tamburaši se takaj more gizditi selo. Naravno, ove grupe su tijekom ljet nosili glase o Bizonji, ali nije to bilo samo djelo na polju kulture, nego je u medjuvrimenu obnovljen kulturni dom, koji prik naticanj od ljeta 1997. se naziva Teledom. Kao takov s brojnimi kompjutori i pristupom za Internet prvi je dom bio onda med gradišćanskimi naselji u cijeloj regiji. Pomoću Bizonjskoga hrvatskoga društva je renovirana Seoska kuća koja je nastala stalno i obljubljeno mjesto za tabore, za hrvatska spravišća. Spomenuto društvo je izdalo Bizonjski hrvatski kalendar, dalo je štampati pretisak Margalićevoga Hrvatsko-ugarsko, ugarsko-hrvatskoga rječnika, a znamda je u planu i uređivanje djela nedavno preminuloga gradišćanskoga pjesnika, pripovidača Jive Behona. Od njega znamda još raštrkano ležu pjesme, proze ke bi bile vridne da se daju upoznati i budućim generacijam. Gvišno ni iz daleka nismo mogli nabrojiti ovput sve ono što je napravljeno, udjelano čez 15 ljet, no sve ovo more biti u dovoljnoj mjeri dokaz da Bizonjci još imaju u sebi odlučnost da se smanji brzina asimilacije, koliko je nek moguće u sjevernom nuglju Gradišća.

-Tiho-

*Za rodjendan je napravljena
i torta u formi tambure*

U posljednje vrijeme u Fičehazu ne prođe godina da na njihovu prazniku ne bi pribivali prijatelji iz Donjeg Vidovca. To je uvijek dobra prigoda da se čelnici dvaju naselja sretnu i porazgovaraju o napretku naselja, da se stariji i mlađi naraštaji druže, igraju se, natječu se.

U zastupništvu Donjeg Vidovca stigli su ponovno izabrani načelnik općine *Josip Grivec*, članovi vijeća i nogometaši juniori.

Ovaj put 2. srpnja po vremenskim prilikama nije bio najpovoljniji za priredbu, ali se kiša ipak strpjela sve do kasne večeri.

Već po uhodanom programu, prijepodne je bilo posvećeno športskim natjecanjima za djecu, a poslijepodne za obitelji po ekipama pojedinih ulica i ekipe iz Hrvatske. Pobjedu u raznim šaljivim zadaćama opet je izborila ekipa onkraj Mure, no tome su mještani samo čestitali i nagradili su ih

Dan Fičehaza

simboličnim darom. Djeca su cijeli dan mogla pronaći za sebe razna zanimanja: skakanje u igraonici, iskušati vještinu lončarenja, praviti razne nakite od kože i bisera.

Običaj je da se tog dana priređuje natjecanje u kuhanju između pomurskih naselja. Natjecale su se ekipe iz Mlinaraca, Sepetnika, Rigyaća, Kerestura, Petribe i Fičehaza. Kuhala su se raznovrsna jela, gulaš od graha, govedine, divljači, svinjetine i krumpira.

Dok se u kotlićima kuhalo, gledateljima je bio pružen kulturni program. Učenice 5. razreda pripremale su se s modernim plesom, kojem su se najviše radovala djeca.

Ženski pjevački zbor iz Kerestura s hrvatskim pomurskim pjesmama obradovao je stariji naraštaj, a domaći pjevački zbor je imao najveći uspjeh s plesom s bocama. Burnim je plesom nagrađena i *Ana Takač*, pjevačica prekrasnoga glasa.

Nakon kulturnoga programa jela u kotlićima ocijenili su Vidovčani *Ivanko Sokačić* i *Vilim Kumić*, te fičehaski donaćelnik *Franjo Šarvari*. Prema njihovu sudu najbolji su bili domaći kuhari, drugo mjesto je osvojila Petriba, a treće Sepetnik.

U Fičehazu na prazniku sela priređuje se i natjecanje vinara. Prema ocjenjivačkom sudu: *Evi Magdić*, *Blažu Jakopaku* i *Mihályu Gyöngyösiju* u Fičehazu najkvalitetnije bijelo vino proizveo je i *Tomislav Sabadoš*, a crno *Šandor Đuranec*.

Za vrijeme kušanja vina i jela odvijala se nogometna utakmica između prijateljskih naselja, a navečer je priređene zabava.

Kuhajmo zajedno

Riba s bakalarom

Pripremite (za 4 osobe):

20 dag suhog bakalara, 7,5 dag luka ljutike, 2,5 dag mrkve, 3 dag celerova korijena, 3 dag poriluka, 1 režanj češnjak, 10 dag rajčica, 8 dag maslaca, 1/8 dl suhoga bijelog vina, 1 žlicu pekmeza od rajčica, 2 dl pileće juhe, 3,7 dag mladog luka, 4 (teška po 6 dag) zamrznutog filea (čistog mesa, bez kože i kosti), 2 žlice limunovog soka, 20 dag krumpira, 1 žumanjak, 1 žlicu škrobnog brašna, 1,25 dl masnijega slatkog vrhnja, svježe naribani muškati oraščić, 0,6 dl ulje, 2 žlice slatkog vrhnja, kozalac (estragon) za ukraš, sol, bijeli papar

Unaprijed močeni bakalar očistite od preostalih košćica pa narežite na kocke. Oljušteni luk i

češnjak nasjeckajte. Očišćeni poriluk i oguljene mrkve te celer također narežite.

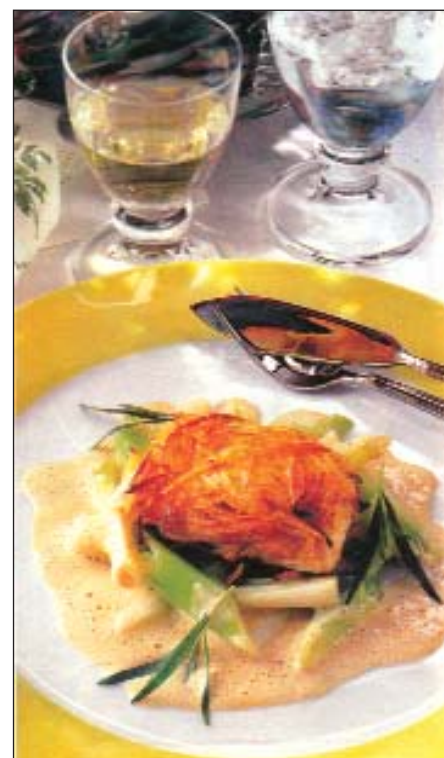
Sve pripremljeno povrće pirjajte sa 2 dag maslaca. Rajčice ogulite i narežite (ili uzmete narezane iz konzerve). Primiješajte njih, bakalar, juhu i vino, u kojem ste razrijedili pekmez od rajčica.

Kad provri, smanjite temperaturu da umjereno vrije 30 minuta. Očistite mladi luk i ukoso narežite na komade. Bakalar s povrćem smrvite u glatku kašu te umiješajte masnije vrhnje.

Dobiveni umak posolite i popaprite. Riblje filee posolite, popaprite i natopite limunovim sokom. Oguljene, oprane i obrisane krumpire krupno naribajte. Pomiješajte sa žumanjkom i nanesite na ribu pa ispecite u dobro zagrijanoj pećnici.

U međuvremenu 4 minute pirjajte mladi luk s maslacem i 3 žlice vode. Posolite i popaprite.

Na zagrijane tanjure rasporedite ribe s krumpirom, dodajte umak od bakalara i ukrašite mladim lukom te listićima estragona.

RE-PRITA 2005

Program gradišćanskoga omladinskoga tabora u Prisiki

(Od 28. do 31. julija)

28. juli, četvrtak

18.00 – Primanje gostov i taborašev
18.30 – Otvaranje 12. gradišćanskoga omladinskoga tabora

Svečane riči:

dr. Mijo Karagić, predsjednik

HDS-a

Marija Pilšić, predsjednica

DGHU-a

Janoš Grüll, prisički načelnik

Ingrid Klemenšić,

predsjednica DGHMU-a

19.00 – Večera u restoranu Ciglenica

20.00 – Bal sa svirači iz Hrvatskoga Židana: Mlada generacija „Prisički dečki“, domaći tamburaši

29. juli, petak

10.00 – Forum: Kako dalje gradišćanska mladina?

11.00 – Otvaranje izložbe u domu kulture pod naslovom Kulturno djelovanje prvih deset lje prisičkoga Zviranjka (Spomenice, priznanja, dokumenti, narodne nošnje, fotografije, pokloni)

12.00 – Objed

15.00 – Šalno naticanje za upoznavanje sela

19.00 – Večera

20.00 – Bal s petrovskom Pinkicom

30. juli, subota

Od 14.00 uri svečani program mjesnoga društva Zviranjak ter folklorno otpodne

20.00 Koncert: GAZDE

31. juli, nedilja

11.00 – Taborska maša s celebriranjem Pavla Horvata, farnika iz Kevežda

12.30 – Objed

14.00 – Dan sela u organiziranju Seoske samouprave

Kulturni program:

Predstavljaju se gosti, folkloriši iz Šiljakovine

19.00 – Večera

20.00 – Bal s Pinka-bandom

Nastupi KUD-a „Tanac“ u Koprivnici i Samoboru

Na poziv KUD-a „Koprivnica“ folklorni ansambl „Tanac“ je 2. srpnja nastupio je na središnjoj pozornici u Koprivnici, gdje je nastupio i čika Pavo Gadanji. Članovi KUD-a „Tanac“ bili su jako oduševljeni jer nakon njihova nastupa na pozornici je nastupila poznata skupina Colonia.

U nedjelju, 3. srpnja, nakon doručka folkloriši su otputovali u Samobor (Rude), gdje su na poziv KUD-a Ostrc bili gosti na festivalu pod nazivom 20. Dani rudarske greblice. Rudarska greblica jest slani kolac od sira i oraha čija tradicija seže još u 19. stoljeće kada je mještanima Ruda zaposlenima u rudnicima željeza, bakra i poslije gipsa ovaj kolac često bio jedino jelo tijekom cjelodnevnoga napornog dana u rudnicima.

Članovi KUD-a „Tanac“ su imali priliku i kušati tri vrste greblice.

Program je počeo s nastupom folklornih društava i amaterskih kazališnih skupina. KUD „Tanac“ izveo je Podravski svatovac i Bošnjački kermez. Nastup je bio odista uspješan, članovi KUD-a su zadovoljno krenuli nakon večere kući.

Renata Božanović

Srdačno Vas pozivamo
na svetačnost

10. OBLJETNICE POSTOJANJA

Prisičkoga hrvatskoga društva za očuvanje tradicije i polipšavanje sela „ZVIRANJAK“.

Svetačnost će se održati
30. julija, subotu, 2005. ljeta.

Program:

Od 12 do 12.30 uri

Svečani prijem gostov

13.00 – Sakupljanje kod šatora u narodni nošnja

13.30 – Povorka kroz selo do crikve

14.00 – Sveta maša na hrvatskom jeziku

16.00 – Kulturni program

Sudjeluju:

Jačkarni zbor Zora iz Kisega, HKD „Veseli Gradišćanci“ iz Unde,

Pjevački zbor iz Bike, židanski tamburaši i tančoši,

čepreški Jačkarni zbor, Ženski zbor „Ljubičica“ i HKD

„Gradišće“ iz Petrovoga Sela, HKD „Kajkavci“ iz Umoka,

koljnofski tamburaši, Partnersko društvo Zviranjka u Hrvatskoj

HKD iz Šiljakovine, Jačkarni zbor iz Narde i domaće grupe

21.00 – Hrvatski bal

Svira: Tamburaški sastav GAZDE iz Hrvatske

Budite naši gosti, a i svečujte s nami!

HRVATSKA KRONIKA

20. srpnja 2005. u 13.00 na I. programu (Repriza: 21. srpnja 2005 u 14.05 na II. programu)

Život Hrvata u Italiji
Događaj tjedna u Hrvatskoj
TV-kalendar
Urednica: Timea Šakan